

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ДАНИХ: GDPR ТА ЙОГО ВПЛИВ НА УКРАЇНСЬКЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Грицун Ольга

*здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
юридичного факультету Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Микулець Віталій

*кандидат юридичних наук, доцент,
декан юридичного факультету,
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»
м. Рівне, Україна*

У зв'язку з розвитком інформаційних технологій та зростанням обсягу персональних даних, які обробляються компаніями, питання їх захисту набуло глобального значення. Загальний регламент про захист даних (GDPR) Європейського Союзу встановив нові стандарти захисту даних і вплинув на законодавства багатьох країн, України, зокрема.

Метою нашого дослідження є аналіз основних положень GDPR та оцінка його впливу на українське законодавство у сфері захисту персональних даних.

GDPR (General Data Protection Regulation) – це регламент, прийнятий в межах законодавства Європейського Союзу, що спрямований на забезпечення захисту персональних даних громадян Європейського Союзу та врегулювання процесу обробки таких даних компаніями, що набув чинності 25 травня 2018 року [2].

Насамперед, варто окреслити значення поняття «персональні дані» згідно GDPR, що визначає «персональні дані» як будь-яку інформацію, що стосується фізичної особи, яку ідентифіковано чи можна ідентифікувати («суб'єкт даних») [1]. Зауважимо, що «будь-якою інформацією» можна вважати такі відомості про людину, що відображають її фізичну, фізіологічну, економічну, соціальну або культурну ідентичність. Такі дані поділяють на дві категорії:

-загальні (прізвище та ім'я; дата та місце народження; громадянство; сімейний стан; банківські дані; підпис; адреса проживання; документи про освіту; онлайн-ідентифікатори);

- особливі (чутливі) (расове, етнічне та національне походження; політичні та релігійні переконання; стан здоров'я, біометричні, генетичні дані) [1].

Щодо форми вираження персональних даних, можна виокремити такі:

- за допомогою цифр;
- фото;
- відео;
- аудіо (звукова доріжка, голос).

GDPR визначає нові європейські стандарти у сфері приватності людини та спрямований на те, щоб у людини було більше законодавчих інструментів здійснювати контроль над власними даними.

Виокремимо основні положення GDPR [1]:

1. **Отримання згоди.** Відтепер від компаній вимагається не використовувати довгі незрозумілі тексти з умовами обробки персональних даних. Запит на отримання згоди на передавання персональних даних мусить бути представлений у зрозумілій і доступній формі. Відкликати згоду має бути так само легко, як її надати.

2. **Права суб'єктів даних.** GDPR значно розширив права осіб, чії дані обробляються. Вони можуть отримувати інформацію про те, які саме дані збираються, з якою метою, де зберігаються, якими є процедури передавання третім особам. А також, мають право вимагати видалити або припинити поширювати інформацію (стаття 17 Регламенту) [3].

3. **Захист даних дитини.** У пункті 38 вступної частини Регламенту визначено, що діти потребують особливого захисту в питанні персональних даних, оскільки вони можуть бути менш обізнаними про відповідні ризики, наслідки та гарантії, а також про свої права щодо опрацювання персональних даних. Згода надається батьками (або законними представниками). Віковий поріг встановлюється державами-членами ЄС окремо (від 13 до 16 років) [3].

4. **Політики конфіденційності.** Відтепер існує законодавча вимога розробляти політики конфіденційності даних ще до того, як розпочнеться процес обробки.

5. **Відповідальність.** Сума штрафу за порушення норм **GDPR** може становити до 4 % річного обороту або 20 мільйонів євро. Регламент вплинув на процес обробки даних не тільки в державних органах та в бізнес-середовищі, але й у сфері приватних стосунків.

6. **Повідомлення про порушення впродовж 72 годин.** У разі виникнення інциденту щодо порушення безпеки персональних даних володільці даних зобов'язані повідомити про це контролюючий орган, а також довести до відома суб'єктів, чії дані обробляються.

7. **Оцінка ризиків.** Якщо тип опрацювання даних, зокрема, з використанням нових технологій, може призвести до виникнення високого ризику для прав і свобод фізичних осіб, контролер (*фізична чи юридична особа, орган публічної влади, що визначає цілі та засоби опрацювання даних*) повинен провести оцінювання ризиків до початку обробки персональних даних (стаття 35 Регламенту) [3].

8. **Відповідальні особи за обробку даних.** Компанії/організації, чия основна діяльність пов'язана з обробкою даних, мусять призначати відповідальну особу (**Data protection officer — DPO**).

GDPR застосовується до компаній та організацій, що, в процесі їх функціонування, здійснюють збір, обробку та зберігання персональних даних громадян ЄС, а також у випадках, коли така компанія чи організація знаходиться в межах ЄС, незалежно від того, чи опрацювання персональних даних здійснюється в межах ЄС чи поза межами ЄС, а також незалежно від суб'єктів, персональні дані яких обробляються. Наразі Україна не ратифікувала додатковий протокол, хоча взяла на себе зобов'язання рухатися в напрямку провадження GDPR. Станом на сьогодні в Україні діє закон «Про захист персональних даних», який прийнятий з метою гармонізації законодавства України із законодавством ЄС. Тим не менше, місцезнаходження компанії не має вирішального значення, якщо ви взаємодієте з клієнтами з Європейського Союзу. Тобто, у випадку, якщо, наприклад, українська компанія розміщує пропозиції щодо надання послуг чи продажу товарів, що спрямовані на громадян Європейського Союзу, або ж збирає інформацію з метою обробки в комерційних цілях, то вимоги GDPR слід враховувати при конструюванні та наповненні сайту компанії відповідними документами. Таким чином, GDPR може поширювати свою дію далеко за межі ЄС, враховуючи суб'єкта, персональні дані якого обробляються [2].

Отже, підсумовуючи вищеокреслене, зазначимо про вплив GDPR на українське законодавство, зокрема:

1. Гармонізація з європейськими стандартами, Україна, як кандидат на вступ до ЄС, працює над узгодженням національного законодавства із положеннями GDPR, що включає оновлення Закону України «Про захист персональних даних»;

2. Посилення відповідальності, GDPR передбачає значні штрафи за порушення правил обробки даних, що стимулює українські компанії переглядати свої підходи до обробки даних.

3. Нова роль уповноваженого з питань захисту даних, GDPR запроваджує нову посаду Data Protection Officer (DPO), яка повинна бути введена і в українські компанії.

4. Розширення прав суб'єктів даних, права суб'єктів даних, що визначені в GDPR, вплинули на законодавчі ініціативи в Україні, зокрема у частині доступу до своїх даних і можливості вимагати їх видалення.

Отже, GDPR значно вплинув на законодавство України, спонукаючи до гармонізації правових норм у сфері захисту персональних даних з європейськими стандартами. Це важливий крок у напрямку європейської інтеграції України та підвищення рівня захисту даних на національному рівні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шадська У. Захист персональних даних за правилами GDPR. Експертний цент з прав людини. 2020. URL: <https://ecpl.com.ua/news/zakhyst-personal-nykh-danykh-zapravylamy-gdpr/>
2. Що таке GDPR та чи варто його виконувати поза межами ЄС. 2023 URL: <https://legalaid.ua/ua/shho-take-gdpr/>
3. РЕГЛАМЕНТ Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних). 2016. URL: https://ips.ligazakon.net/document/MU16144?utm_source=jurliga.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=jl03&_ga=2.121206913.823826906.1729015686-1848791603.1717679663#_gl=1*r33pnh*_gcl_au*MTM4NjA1MTk3Ni4xNzI4MDY3OTk4